

ЗАТВЕРДЖЕНО

**наказом Голови ГО “Центр
інноваційної освіти “Про.Світ”**

№ 006-1 від 20.04. 2023 року

О. Д. Петушкова

(підпис)

Освітня програма підвищення кваліфікації
керівників і педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти
«Про.Безпека: безпечна освітня екосистема громади»

Київ – 2023

Укладачі програми	<p><i>Петушкова О. Д., голова ГО «Про.Світ»</i></p> <p><i>Аносова А. В., програмна менеджерка ГО «Про.Світ», к.пед.н.</i></p> <p><i>Клосовський С.Я., проєктний менеджер ГО «Про.Світ»</i></p> <p><i>Луговська Т.О., заступниця голови ГО «Центр інноваційної освіти “Про.Світ”» з питань моніторингу та оцінки, психологиня.</i></p>
Найменування програми	Освітня програма підвищення кваліфікації керівників і педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти «Про.Безпека: безпечна освітня екосистема громади»
Вид програми підвищення кваліфікації	Освітньо-професійна програма
Мета програми	Підвищити рівень професійної компетентності керівників і педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти щодо створення безпечного та сприятливого середовища для навчання дітей
Напрямок програми	Програма орієнтована на розвиток й удосконалення професійних компетентностей керівників і педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти
Обсяг програми	1 кредит ЄКТС (20 аудиторних годин, 10 годин самостійної роботи)
Форма підвищення кваліфікації	Очна (денна)
Перелік компетентностей, які передбачені програмою щодо розвитку / формування	<p><i>Загальні компетентності:</i> ЗК.01 – громадянська, ЗК.02 – соціальна.</p> <p><i>Професійні компетентності:</i> керівників закладів загальної середньої освіти: В2 – емоційно-етична, Г1 – здоров'язберезувальна, Д3 – інформаційно-цифрова</p> <p>педагогічних працівників: А3 – інформаційно-цифрова, Б1 – психологічна, Б2 – емоційно-етична, В2 – здоров'язберезувальна, Г2 – організаційна</p>
Очікувані результати навчання	<p><i>з розвитку загальних компетентностей:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини і

	<p>громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку;</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня <p><i>з розвитку професійних компетентностей:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; - здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів; - здатність формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність; - здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; - здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; - здатність організовувати безпечне освітнє середовище; - здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя; - здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності; - здатність планувати освітній процес та організовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.
<p><i>Документ про підвищення кваліфікації, передбачений програмою</i></p>	<p>Сертифікат про підвищення кваліфікації</p>

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва та зміст навчального модуля	Години			
		Всього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
	ВСТУП. Безпечне освітнє середовище: ключові поняття	2	1	1	
МОДУЛЬ 1. Фізична безпека		7	1	3	3
1.1.	Фізична безпека учнів у школах: основні аспекти і регіональна специфіка	1	1		
1.2.	Складання та відпрацювання алгоритмів дій для учасників освітнього процесу при сигналі небезпеки	2		1	1
1.3.	Безбар'єрність у школі	2		1	1
1.4.	Безпечна дорога до школи	2		1	1
МОДУЛЬ 2. Інформаційна безпека		7	2	3	2
2.1.	Забезпечення інформаційної безпеки школи	1	1		
2.2.	Інформаційна гігієна та академічна доброчесність у закладі загальної середньої освіти	1		1	
2.3.	Організація дистанційної роботи для працівників ЗЗСО	3	1	1	1
2.4.	Організація дистанційного навчання: можливості і ресурси для школи	2		1	1
МОДУЛЬ 3. Психологічна безпека		7	1	3	3
3.1.	Психологічна безпека в освітньому середовищі: ключові поняття, інструменти і механізми формування, розподіл відповідальності і ролей	1	1		
3.2.	Як побачити тривожні індикатори психологічної травмованості дитини і надати їй підтримку	2		1	1
3.3.	Допомога тому, хто допомагає: профілактика професійного вигорання та підтримка ресурсності педагога	2		1	1
3.4.	Адаптація, інтеграція та залучення в освітній простір дітей з різними життєвими обставинами	2		1	1
МОДУЛЬ 4. Міжвідомча взаємодія		5	1	2	2
4.1.	Взаємодія зацікавлених сторін у громаді	3	1	1	1
4.2.	Корупційні ризики та їхній вплив на формування безпечного освітнього середовища	2		1	1
ДІАГНОСТИКО-АНАЛІТИЧНИЙ МОДУЛЬ		2		2	
5.1.	Вхідне діагностування	1		1	
5.2.	Рефлексія. Вихідне діагностування	1		1	

ПРОГРАМНИЙ ЗМІСТ

ВСТУП. Безпечне освітнє середовище: ключові поняття. Середовищний і екосистемний підхід до розгляду безпечного освітнього середовища. Зміст понять “безпека”, “безпечне середовище”, “небезпека”, “безпечне освітнє середовище”, “Фізична безпека в освітньому середовищі”, “фізична безпека учнів”, “психологічна безпека середовища”, “психологічна безпека особистості”, “Психологічна безпека учнів”, “Інформаційна безпека в освітньому середовищі”, “Інформаційна безпека”. Складники безпечного освітнього середовища.

МОДУЛЬ 1. Фізична безпека

1.1. Фізична безпека учнів у школах: основні аспекти і регіональна специфіка. Поняття “фізична безпека учнів” під час війни. Нормативно-правових документів, які розкривають суть і зміст поняття фізичної безпеки. Загальна інформація про різницю у формуванні фізичної безпеки в різних регіонах. Критерії оцінки рівня фізичної безпеки в закладах освіти.

1.2. Складання та відпрацювання алгоритмів дій для учасників освітнього процесу при сигналі небезпеки. Пропедевтичну роботу та її складові. Алгоритми дій на випадок тієї чи іншої надзвичайної ситуації. Перелік речей дитини. Рекомендований вміст рюкзака для класу / групи.

1.3. Безбар’єрність у школі. Поняття “безбар’єрність”. Напрями безбар’єрності. Нормативні документи, що регламентують створення фізичної безбар’єрності в закладах освіти. Інформаційна безбар’єрність. Безбар’єрність у громаді та закладах освіти.

1.4. Безпечна дорога до школи. Основні питання, які мають опанувати учні для того, щоб їхня дорога до школи була безпечною. Головні правила безпеки для дітей на дорозі.

МОДУЛЬ 2. Інформаційна безпека

2.1. Забезпечення інформаційної безпеки школи. Основні напрями державної інформаційної політики. Поняття “інформаційна безпека”. Декларації про безпеку шкіл та її складові. Захист інформаційної системи школи. Загрози для особистісної безпеки. Політика інформаційної безпеки в інтернеті.

2.2. Інформаційна гігієна та академічна доброчесність у закладі загальної середньої освіти. Поняття “Інформаційна гігієна”. Правил інформаційної гігієни. Доброчесність використання інформаційних ресурсів. Правила використання чужих творів. Типи джерел інформації та їх використання. Творче використання технологій і розвиток цифрових навичок.

2.3. Організація дистанційної роботи для працівників ЗЗСО. Цифровізація освіти. Проекти з цифрової трансформації освіти. Електронний документообіг. Електронні журнали. Поради щодо цифровізації закладу освіти.

2.4. Організація дистанційного навчання: можливості і ресурси для школи. Сервісів, які допомагають отримувати освітні послуги дистанційно або онлайн. Освітні платформи для організації навчання в закладі освіти.

МОДУЛЬ 3. ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

3.1. Психологічна безпека в освітньому середовищі: ключові поняття, інструменти і механізми формування, розподіл відповідальності і ролей. Зміст понять “безпека людини”, “психологічне здоров’я”, “психологічна безпека”. Категорії психологічної безпеки. Ризики для психологічної безпеки освітнього середовища. Уміння для ефективної та безпечної міжособистісної комунікації. Психологічна безпека особистості. Механізми процесу формування та розвитку психологічної безпеки особистості: наслідування, ідентифікація, соціальної оцінки бажаної поведінки. Роль психологічної служби закладу загальної середньої освіти у забезпеченні психологічної безпеки.

3.2. Як побачити тривожні індикатори психологічної травмованості дитини і надати їй підтримку. Поняття психологічної травми, травматичні ситуації. психологічного травмування, за певними емоційними та фізичними симптомами. Дитячі реакції на травму та перші кроки допомоги. Ознаки та симптоми ПТСР у дітей. Реакція дітей на втрату: поширені типи поведінки. Підтримка учнів у горюванні. Алгоритм дій за різних психогенних реакцій дитини.

3.3. Допомога тому, хто допомагає: профілактика професійного вигорання та підтримка ресурсності педагога. Поняття посттравматичного зростання. Профілактика професійного вигорання. Психоемоційна саморегуляція педагога та підтримка ресурсних станів. Підтримка безперервностей і використання ресурсних каналів.

3.4. Адаптація, інтеграція та залучення в освітній простір дітей з різними життєвими обставинами. Особливості інтеграції дітей 6-7 років. Особливості інтеграції в освітній процес п'ятикласників. Інтеграція дітей із внутрішньо переміщених родин у школу. Дезадаптація учнів. Дисципліна як фактор безпечного місця. Як реагувати на проблемну поведінку дитини. Створення ситуації успіху. Виявлення потреб учнів. Підсилення участі школярів в освітньому процесі, побудова екологічної комунікації між ними під час уроку

МОДУЛЬ 4. МІЖВІДОМЧА ВЗАЄМОДІЯ

4.1. Взаємодія зацікавлених сторін у громаді. Зацікавлені особи (стейкхолдери). Групи зацікавлених сторін. Модель аналізу стейкхолдерів. Механізм аналізу зацікавлених сторін. Взаємодія із зацікавленими сторонами. Інструменти та канали комунікації та взаємодія зі стейкхолдерами.

4.2. Корупційні ризики та їхній вплив на формування безпечного освітнього середовища. Корупційні ризики. Типові корупційні ризики. Антикорупційні інструменти, які можна застосувати в освіті.

ДІАГНОСТИКО-АНАЛІТИЧНИЙ МОДУЛЬ

Вхідне діагностування.

Рефлексія. Вихідне діагностування

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Lahad M., Shacham M., Ayalon O. The «BASIC Ph» model of coping and resiliency: Theory, research and cross-cultural application. London, England: Jessica Kingsley. 2013.
2. Mendelow A. Stakeholder Mapping. Proceedings of the 2nd International Conference on Information Systems. 1991. MA: Cambridge. 15 p.
3. Аносова А. В., Безпалько О. В., Цюман Т. П. та ін. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2 ч. за заг. ред. Т. В.Журавель, З. П. Кияниці. Ч. 2. Київ: Обнова Компані, 2017. С. 37–71.
4. Аносова А. В., Петушкова Л. А., Петушкова О. Д. Сьогодні заради майбутнього. Школа у воєнний і післявоєнний час: посібник для керівників та педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти. Київ: Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2022. С. 73–147.
5. Безпечне освітнє середовище закладу освіти. URL: <https://is.gd/zpPM5y> (дата звернення: 8.07.2023).
6. Берназюк І., Гунько О., Колосова М. Рекомендації уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо захисту персональних даних під час дистанційного надання освітніх послуг. Київ, 2021. URL: <https://is.gd/KbrvFn> (дата звернення: 04.08.2023).
7. Бойчук Н. І., Цюман Т. П. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Т. П. Цюман. Київ, 2018. 56 с.
8. Бочкар Н. П., Дубровська Є. В., Залеська О. В. та ін. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та пост-конфліктний період: метод. реком. Київ: МЖПЦ «Ла Страда-Україна», 2014. С. 43–45.
9. Глушко О., Джурило А., Кравченко С. та ін. Освіта в реаліях війни: орієнтири міжнародної спільноти: оглядове видання / за заг. ред. О. Локшиної, О. Топузова. Нац. акад. пед. наук, Ін-т педагогіки НАПН України. Київ: Пед. Думка. 2022. 66 с. URL: <https://is.gd/b1dG3X> (дата звернення: 07.06.2023).
10. Гусева Ю. Ю., Сидоренко М. В., Чумаченко І. В. Управління зацікавленими сторонами освітніх проектів. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проектами, No 2, 2016. С. 8–12.
11. Дирегров Е., Сміт П., Юле У. та ін. Діти і війна: навчання технік зцілення. Інститут психічного здоров'я УКУ, 2014. 96 с. URL: <https://cutt.us/i06wa> (дата звернення: 11.08.2023).
12. Дмитренко О. Вчитель НУШ — людина, яка надихає вчитися. Освіта.ua. URL: <https://is.gd/noMmMR> (дата звернення: 08.08.2023).
13. Зеркалов Д. В., Ільчук О. С., Качинська Н. Ф. та ін. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / за ред. Д. В. Зеркалова. Київ: Основа. 2014. 364 с.
14. Калошин В. Ф. Педагогіка успіху: стратегія радісного навчання. Управління школою. 2013. No 31–32. С. 403–404.
15. Койдель О., Романюк А. Стратегічний аналіз корупційних ризиків у дошкільній та загальній середній освіті: резюме аналітичного звіту. Департамент запобігання та виявлення корупції Національного агентства з питань запобігання корупції, 2022. 13 с. URL: <https://is.gd/1Mjps> (дата звернення: 02.08.2023).
16. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006 р.: ратиф. Верховною Радою України 16.12.2009 р. URL: <https://is.gd/BxsVRS> (дата звернення: 02.08.2023).
17. Лахад М. Принципи безперервності. Лекція для учасників навчального туру проекту «Про.Спільноти: безпечне та сприятливе середовище для навчання дітей». Мошабім, червень 2023.

18. Лебідь М. Доступність інформування та оповіщення в кризових ситуаціях. ПРООН, 2022. 33 с. URL: <https://is.gd/NMP9db> (дата звернення: 02.08.2023).
19. Левін П. А. Зцілення від травми. Київ: Видавництво Ростислава Бурлаки, 2022. 228 с.
20. Марковська М. Долаємо паніку. 46 вправ і порад, як стабілізуватися під час війни. URL: <http://surl.li/bnawt> (дата звернення: 14.02.2023).
21. Методичні рекомендації з інформаційної безпеки навчального комп'ютерного комплексу / укл. В. М. Дем'яненко, В. Н. Ковальчук. Київ: ПТЗН НАПН України, 2014. 39 с.
22. Новий освітній простір: інформаційний посібник / за заг. ред. А. Седоченко. Київ, 2019. URL: <https://is.gd/kDSbg3> (дата звернення: 02.08.2023).
23. Оклі Б. Навчитися вчитися. Як запустити свій мозок на повну / пер. з англ. Артем Замоцний. 2-ге вид. Київ: Наш формат, 2018. 272 с.
24. Пам'ятка засновника (керівника) закладу освіти щодо організації створення фонду захисних споруд цивільного захисту та організації укриття у ньому здобувачів освіти та персоналу: лист ДСНС від 20.07.2022 р. № 03-4127/162-2. URL: <https://is.gd/3rQqWP> (дата звернення: 29.07.2023).
25. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство України», 2019. 300 с.
26. Сазонова М. Ізраїльська модель подолання стресу Basic PH: як розвивати стійкість та відновлювати внутрішній ресурс: прямий етер. Центр інноваційної освіти «Про.Світ». URL: <https://is.gd/ob15sM> (дата звернення: 23.08.2023).
27. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та слухачів ін.-тів післядиплом. освіти / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової. Київ: Міленіум, 2004. 264 с.
28. Сміливі навчати: практичний poradnik для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти / уклад. А. В. Аносова, Л. А. Петушкова. Київ: Навчай для України, 2023. С. 24–27.
29. Цифрова інклюзія. URL: <https://dimobi.org.ua/> (дата звернення: 02.08.2023).
30. Шевченко Н. В. Соціальне партнерство у сфері освіти: горизонти модернізації. Харків: Вид-во ТОВ «Щедра садиба плюс». 2014. 504 с.
31. Школа — простір безпеки: навч.-метод. комплект для викладачів інститутів післядипломної педагогічної освіти / укл. А. Аносова, С. Записов, О. Клепуц, Л. Петушкова, О. Петушкова. Біла Церква: КОІПОПК, 2023. С. 203–233.
32. Школа під час війни. Патрульна поліція України. URL: <https://is.gd/X39xKd> (дата звернення: 23.07.2023).
33. Що таке академічна доброчесність? Придунайська філія Міжрегіональної Академії управління персоналом (МАУП). URL: <https://is.gd/YX3gAv> (дата звернення: 04.08.2023).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРИ ТА РЕСУРСІВ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Алгоритм підключення закладів освіти, які не працюють з будь-якими системами ведення електронних журналів, до E-Journal. Electronic Journal. URL: <https://is.gd/AFhiKs> (дата звернення: 05.08.2023).
2. Аносова А. В., Петушкова Л. А., Петушкова О. Д. Сьогодні заради майбутнього. Школа у военний і післявоєнний час: посібник для керівників та педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти. Київ: Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2022
3. Вивчаю — не чекаю. URL: <https://is.gd/JkTrsr> (дата звернення: 05.08.2023).

4. Всеукраїнська школа онлайн. URL: <https://lms.e-school.net.ua/> (дата звернення: 05.08.2023).
5. Гершанов О. Методичний посібник для фахівців, що працюють із травмою. Ізраїльська коаліція по роботі з травмою, 2022.
6. Документообіг у школі: коротко про найважливіше від освітньої експертки Світлани Олексюк. Центр інноваційної освіти «Про.світ». URL: <https://is.gd/YDXPfG> (дата звернення: 05.08.2023).
7. Навчаймось вчитись: Потужні розумові інструменти для опанування складних предметів: онлайн-курс. Prometheus. URL: <https://is.gd/1Zpa2g> (дата звернення: 04.08.2023).
8. Про.Безпеку: безпечна освітня екосистема громади: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Н. З. Софій, А. В. Аносової. Київ: Про.Світ, 2023. 520 с.

ВХІДНЕ/ВИХІДНЕ ДІАГНОСТУВАННЯ

1. Оцініть в цілому свої знання щодо таких тем (оцінка від 1 до 10, де 1 – найнижчий рівень):
 - а) організація безпечного середовища в громаді
 - б) організація безпечного середовища в закладі/установі, де працюєте
 - в) організація безпечного середовища в класі/групі

2. Що належить до складників безпечного освітнього середовища?
 - безпечні умови навчання та праці
 - комфортна міжособистісна взаємодія
 - емоційне благополуччя учнів, педагогів та батьків
 - відсутність будь-яких проявів насильства та наявність достатніх ресурсів для їх запобігання
 - дотримання прав і норм безпеки кожного учасника освітнього процесу
 - **всі варіанти**

3. Що, на Вашу думку, допоможе забезпечити *фізичну безпеку* в закладі освіти?
 - облаштування безпечного простору у закладі (укриття, запасні виходи)
 - превентивні заходи щодо мінної безпеки (інформування учнів, спільні заходи із залученням ДСНС)
 - розроблені шляхи евакуації учасників освітнього процесу (зокрема й до найближчого укриття, якщо таке не обладнане у школі)
 - розроблений алгоритм дій працівників та учнів закладу освіти під час евакуації (*розробити та запровадити у школі чіткі процедури/протоколи реагування та поведінки у надзвичайних ситуаціях*)
 - зміна форми організації освітнього процесу та форми здобуття освіти (за потреби)
 - **всі варіанти**

4. Що, на Вашу думку, допоможе забезпечити *психологічну безпеку* в закладі освіти?
 - техніки чутливого підходу до вибору текстів для читання, тем обговорення, зважаючи на різний і часто травматичний досвід, який можуть мати діти (обстріли, втрата рідних, загибель батьків, батько на війні та інше);
 - добір стратегій взаємодії педагогів з учнями класу, зважаючи на їхній психоемоційний стан та травматичний досвід
 - заходи щодо адаптації дітей в школі
 - заходи щодо інтеграції
 - протидія булінгу
 - **всі варіанти**

5. Що, на Вашу думку, допоможе забезпечити *інформаційну безпеку* в закладі освіти?
 - використання техніки чутливого підходу до вибору текстів для читання, тем обговорення, у тому числі й зважаючи на різний і часто травматичний досвід, який можуть мати діти
 - розвиток критичного мислення в учасників освітнього процесу
 - використання технік роботи з дезінформацією
 - використання технік повідомлення інформації
 - забезпечення доступності інформації
 - **всі варіанти**

6. Які складники поняття “дитина в безпеці”?
 - **безпечне середовище+безпечний дорослий**

- відремонтоване укриття+тривожна валізка
- батьки+вчителі
- професійний супровід дорослих+матеріально-технічне забезпечення

7. Характеристики яких вікових категорій учнів потрібно знати і враховувати вчителю для ефективної взаємодії з дітьми?

- молодші (6-12) та старші (12-16)
- **молодший шкільний вік (6-11) та підлітки (12-18)**
- молодші (6-10), середні (10-13) та старші (13-18)

8. Що не належить до ознак безпечного освітнього середовища?

- Якість міжособистісних взаємин
- Захищеність в освітньому середовищі
- **Висока успішність учнів**
- Комфортність в освітньому середовищі
- Задоволеність освітнім середовищем
- **Гідна оплата праці педагогів**

9. Які пункти не належать до антикорупційних інструментів (оберіть декілька)

- етичний кодекс та стандарти поведінки
- аудит і контроль
- взаємодія з громадськістю
- **толерування хабарництва**
- незалежність освітніх інституцій
- прозорість та відкритість
- **занесення догани у трудову книжку**
- освіта та підвищення обізнаності
- захист жертв
- технології та інновації
- **оприлюднення розмірів заробітної плати працівників**

10. Освітня екосистема - це...

- це інноваційна модель організації навчального процесу
- **це мережа взаємопов'язаних і різнотипних суб'єктів, що беруть участь в освітньому процесі протягом усього життя; пов'язує тих, хто навчається і спільноти, прагнучи до розкриття їх індивідуального і колективного потенціалу**
- інтегративний підхід в освіті, що веде до інтеграції змісту освіти, тобто до доцільного об'єднання його елементів у цілісність, сприяє конструюванню змісту навчання, що підпорядкований розв'язанню системи внутрішньо- і міждисциплінарних проблем